

EMEĞİN 2024 VE 2025'İ

GİRİŞ

2024 adaletsizliğin, yoksulluğun, pahalılığın, hukuksuzluğun ve eşitsizliğin derinleştiği bir yıl oldu.

2024 yılı işçiler, emekçiler, emekliler, dar gelirli için insanca yaşamın ve daha da ötesi hayatta kalmanın daha da zorlaştığı bir yıl oldu.

Ve yine şurası açık ki, bu gidişi değiştirmek için örgütlenmemizi ve mücadelemizi büyütme dışında başka hiçbir yol yok.

Nitekim 2024 işçi sınıfının demokratik hak mücadelelerinin yükseldiği bir yıl oldu. Ama 2024 aynı zamanda işçilerin, çalışanların hak arama girişimlerinin zorla bastırıldığı bir yıl da oldu. Sendikalaşmak en yaygın işten çıkarma gerekçesi olurken sendikalaşıp işten çıkarılan işçiler, insanca şartlarda yaşamak isteyenler, ücret artışı ve daha iyi çalışma koşulları isteyenler karşılığında hükümeti buldular. İşçilerin örgütlenme çabaları işyeri ve işkolu barajlarıyla engellenmeye devam ederken, bu barajı aşan Dev Sağlık-İş Sendikamız rakam oyunlarıyla baraj altı gösterildi. Anayasa ayaklar altına alınarak Birleşik Metal-İş Sendikamızın grevleri yasaklandı, yine Anayasa Mahkemesi kararları yok sayılarak Taksim 1 Mayıs meydanı hukuksuz biçimde işçilere kapatıldı. DİSK Genel Başkan Yardımcısı ve Genel-İş Sendikamızın Genel Başkanı Remzi Çalışkan ile Çukurova Bölge Temsilcimiz Kemal Göksoy keyfi ve hukuksuz biçimde tutuklandı. Sendikal faaliyetler suç olarak gösterilmek istendi.

Önümüzdeki tüm engellere, barajlara, baskılara, tutuklamalara rağmen 2024'te işyeri işyeri, meydan meydan, kent kent mücadelemizi büyütmeye devam ettik. Sokakları ve meydanları boş bırakmadık. "Gelirde Adalet, Vergide Adalet, Ülkede Adalet" mücadelesini tüm işçilerin, emekçilerin, emeklilerin ortak talebi ve umudu olarak örgütledik. Demokrasinin, seçme ve seçilme hakkının, hukukun ayaklar altına alındığı her durumda sözümüzü esirgemedik, korkmadık, sinmedik, teslim olmadık. Bu nedenle hedef de alındık. Örgütlenmemizin önüne engeller çıkarıldı; grevlerimiz yasaklandı; önümüze barikatlar dikildi; başkanlarımız tutuklandı. Ancak yine de DİSK yoluna devam etti, devam ediyor, devam edecek.

"Gelirde Adalet, Vergide Adalet, Ülkede Adalet" için yıl boyunca, Yönetim Kurulumuzun belirlediği bir takvim doğrultusunda sürekli olarak meydanlarda olmaya devam edeceğiz. Sokakları ve meydanları asla terk etmeyeceğiz. Öte yandan sesimizin, eylemlerimizin, etkimizin güçlenmesi için daha fazlasını yapmamız gerektiği de açık. Bizler 2025 yılını kadını-erkeği, beyaz yakalı-mavi yakalı, tüm işkollarında çalışan ve asgari yaşamaya mahkûm edilmek istenen Türkiye'nin dört bir yanındaki sınıf kardeşlerimizle buluşacağımız bir yıl olarak görüyoruz.

Bu çalışma, 2025 yılı için mücadele hedeflerimizi belirlemek amacıyla 2024 yılının bir bilançosunu çıkarmak amacıyla hazırlandı.

Evet, değiştirilmesi gereken tablo ortada... Milyonların bizzat yaşadığı, milyonların tanık olduğu, hiçbir resmi istatistikle, hiçbir hamasi söylemle, hiçbir gündem değiştirme operasyonu gizlenemeyen bir kara tablo ile karşı karşıyayız. Bu çalışma, karşı karşıya olduğumuz kara tabloyu bütünlüklü olarak değerlendirmeyi hedefliyor.

ENFLASYON VE PAHALILIK YILI

Türkiye 2024 yılında dünyadaki 195 ülkenin 190'undan daha yüksek enflasyona sahip bir ülke olarak tarihe geçti. Türkiye'den enflasyon sadece dünya ortalamasının üstünde değil. Türkiye halen OECD ülkeleri ortalamasının 10 katından fazla enflasyona sahip. Türkiye'de enflasyon en yakın rakibinden 40-45 puan daha yüksek.

Türkiye 2024 yılında dünyanın kuzeyinde en yüksek enflasyona sahip ülke oldu. Türkiye enflasyonda OECD ve Avrupa ve Asya şampiyonu. Ülkemiz Kuzey Afrika'dan daha yüksek enflasyona sahip. 195 ülke içinde Türkiye'den daha yüksek enflasyona sahip sadece 4-5 ülke var ve Türkiye'de enflasyon dünya ortalamasının 9-10 katı düzeyinde.

Türkiye yüksek enflasyon yanında enflasyon ölçümü konusunda da ciddi şaibelerin devam ettiği bir ülke oldu. TÜİK, Türkiye'nin en az güvenilen kurumlar arasında. Konfederasyonumuz tarafından açılan davada kesinleşmiş yargı kararlarına rağmen TÜİK 2024'te enflasyon verilerinin ayrıntılarını, madde fiyat listesini açıklamamakta direndi ve yargıya meydan okumaya devam etti.

2024 yılı emekçilerin kemerlerinin iyice sıkıldığı bir yıl oldu. Hükümet enflasyonla mücadele programının temelini sıkı para politikasına, kemer sıkıma dayandırdı. Talebi düşürmek için ücretleri ve diğer emek gelirlerini baskılamaya başladılar. Emek gelirleri artışında resmi enflasyon değil ne idüğü belirsiz hedef enflasyona göre ücret zamları dayatılmaya başlandı. "Yerli ve milli" olmakla övünenler uluslararası sermaye çevrelerinin neoliberal safsatalarını ekonomi politikası diye uygulamakta ısrar etti.

Ücret artışlarının enflasyonun sebebi olduğu iddiasına ısrarla karşı çıkmak gerekiyor. Türkiye'de de enflasyonun temel sebebi dolarizasyon ve şirket kârları ile çeşitli arz sıkıntıları olarak karşımıza çıkıyor. Ücretler enflasyonun sebebi değildir.

Öte yandan zengin ve yoksulun enflasyonu farklıdır. Enflasyon teknik, parasal bir mesele değil, sosyal ve sınıfsal bir meseledir. Yüksek enflasyon doğrudan doğruya işçilerin ve emeklilerinin gelirlerinin erimesi anlamına gelmektedir.

2024'ün son aylarına doğru enflasyon, oransal olarak bir miktar gerilese de fiyatlar artmaya devam etti; yani sadece fiyat artış hızı yavaşladı.

Yüksek enflasyon, bölüşüm adaletsizliğini daha da derinleştirdi. Enflasyon 2024 Aralık'ta bir önceki aya göre yüzde 1,03 ve bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 44,38 oldu. 12 aylık ortalamalara göre enflasyon yüzde 58,51 olarak açıklandı. Son bir yıllık dönemde, yıllık enflasyon oranı ile on iki aylık ortalamalara göre enflasyon oranı arasındaki makas açılma eğilimi gösteriyor. Temmuz 2024 dönemine kadar on iki aylık ortalamalara göre enflasyon oranı, yıllık enflasyon oranının altındayken Aralık 2024 döneminde 14 puan üzerine çıktı.

Türkiye'de gıda fiyatları, ortalama fiyatlardan daha hızla artış göstermeye devam ediyor. 2003:100 bazlı olan endekse göre gıda fiyatları 2003'ten bu yana 38,4 kat artış gösterdi. Bir diğer ifadeyle 2003 yılına göre fiyatlar genel düzeyi yaklaşık 27 kat artarken, gıda fiyatları sepeti 38,4 kat arttı.

ASGARİ ÜCRET

Yüksek enflasyonun yaşandığı 2022 ve 2023 yıllarından farklı olarak 2024 yılında asgari ücrete yılda iki kez değil bir kez zam yapıldı. DİSK'in ısrarlarına ve eylemlerine karşılık asgari ücret 2024 yılı içinde ikinci kez artırılmadı. Asgari ücretin ikinci kez artırılmaması asgari ücreti enflasyon karşısında hızlıca eritti.

Siyasal iktidarın emek gelirlerini bastırarak enflasyon düşürmeyi hedefleyen ekonomi politikaları milyonları açlığa sürükledi.

Asgari ücretin yılda bir defa artırılması ve asgari ücrete yapılan düşük zam oranı kabul edilebilir olmamakla birlikte yalnızca enflasyona hapsedilmiş ücret politikaları asgari ücretin görelisi olarak düşmesine ve emeğin büyümeden daha az pay almasına, dolayısıyla bölüşüm ilişkilerinin bozulmasına yol açtı. Asgari ücretin enflasyon karşısında korunacağı iddialarına rağmen 2024 yılında asgari ücret resmi enflasyon artışının altında ezildi. 2024 yılı resmi enflasyonun yılsonunda yaklaşık yüzde 44 gerçekleşmesiyle birlikte asgari ücretteki kayıp 7 bin 481 TL'ye yükseldi. Asgari ücretle çalışanın 2024 yılı boyunca kaybı ise 55 bin TL'ye yaklaştı

Asgari ücret civarında ücretle çalışan milyonlarca işçi varken milyonlarca işçi asgari ücrete dahi erişemiyor. Asgari ücret civarında ücret alanlar da dahil edildiğinde (asgari ücretin altı ve yüzde 10 fazlası arası, asgari ücret komşuluğunda) 8,5 milyon işçi, asgari ücret civarı ve altında ücretle yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Başka bir deyişle 2023 yılı itibarıyla tüm özel sektör işçilerinin yüzde 48,9'u asgari ücret komşuluğunda ücretlerle çalışıyor. Kadınlarda asgari ücretle çalışma çok daha yaygın. Kadınların yarısından fazlası en fazla asgari ücrete erişebiliyor. Asgari ücret ve altında ücret alanların oranı genelde yüzde 43,6 iken kadınlarda bu oran yüzde 54,5'tir.

2025 yılı asgari ücreti de yüksek enflasyonun alım gücünü iyice düşürdüğü ve pahalılığın arttığı koşullarda saptandı. Asgari ücret, resmi enflasyonun bile çok altında yüzde 30'luk bir artışla 22 bin 105 TL olarak saptandı. 2025'te de milyonlar geçim ücreti olmayan asgari ücretle yaşamaya mahkûm edilirken milyonlar asgari ücrete erişemeyecek. Ortalama ücret ve asgari ücret makası kapanmaya devam edecek.

Türkiye'de asgari ücretin kapsamının giderek genişlediğini ve diğer ücretlerin asgari ücrete yakınsadığını DİSK olarak yıllardır vurguluyoruz. Asgari ücretin giderek yaygınlaştığı ve ücretlerin asgari ücrete yakınsadığı gerçeği DİSK Araştırma Merkezi'mizin (DİSK-AR) hazırladığı bilimsel rapordaki yer alıyor. Asgari ücret kapsamının yaygınlığının önde gelen nedeni sendikalaşma ve toplu iş sözleşmesi kapsamının düşüklüğü, teşmil mekanizmasının uygulanmamasıdır.

GELİR BÖLÜŞÜMÜ DAHA DA ADALETSİZ

TÜİK tarafından yayımlanan 2024 yılı bireysel gelir dağılımı verilerine göre Türkiye'de bireysel gelir bölüşümü giderek bozuluyor. AKP döneminin en belirgin özelliği zengini daha zengin yoksulu daha yoksul yapan politikalar oldu. Bireysel gelir bölüşümü son on yılda (2013-2023) daha da kötüleşti! En zengin yüzde 20'nin gelirinin en yoksul yüzde 20'nin gelinine oranı 6,9 kattan 8,1 kata çıktı, En zengin yüzde 10'un gelirinin en yoksul yüzde 10'unun gelinine oranı 11,6 kattan 14,2 kata çıkarken en zengin yüzde 5'in gelirinin en yoksul yüzde 5'in gelinine oranı 19,6 kattan 25,6 kata çıktı. En zengin yüzde 20'lik grubun gelirdeki payı 2014 yılında yüzde 46,5 iken 2022 yılında 48,1'e yükseldi. Böylece gelirin neredeyse yarısını nüfusun en zengin yüzde 20'lik dilimi elde etmiş oldu.

Bireysel gelir bölüşünü ölçmekte kullanılan Gini katsayısı da son 10 yılda bozuldu. Gini katsayısı 1'e yaklaştığında gelir dağılımı bozulmakta, 0'a yaklaştığında iyileşmektedir. 0,4 ve üzeri Gini katsayıları gelir bölüşümünün oldukça bozuk olduğu anlamına gelmektedir. 2014'te 0,397 olan Gini katsayısı 2023 yılında 0,413'e yükseldi. Sosyal transferler (emekli aylıkları ve diğer sosyal harcamalar) hariç Gini katsayısı ise 2023'te 0,476 olarak ölçüldü. Böylece sosyal transferlerin gelir dağılımını iyileştirmede fazla etkisi olamadığı görülmüş oldu. TÜİK'in gelir dağılımı verileri AKP tarafından uygulanan ekonomi politikalarının gelir eşitsizliğini daha artırdığını ortaya koyuyor.

İŞSİZLİK KRONİKLEŞTİ VE İSTİHDAM NİTELİKLİ DEĞİL

2025 yılında TÜİK tarafından yayımlanan Hanehalkı İşgücü Araştırması'nda resmi işsizlik yüzde 8 civarına düşmüş olsa da geniş tanımlı işsizlikte (âtil işgücü) artış sürdü. Mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsiz sayısı ise Ekim 2024'te 11 milyon 245 bin kişi olarak gerçekleşti. 2022, 2023 ve 2024 Ekim dönemlerinde dar ve geniş tanımlı işsizlik arasındaki makas genişlemeye devam etti.

2022 Ekim'de dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 10,3 ve resmi işsiz sayısı 3 milyon 561 bin iken geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 20,4 ve geniş tanımlı işsiz sayısı 7 milyon 658 bin idi. Ekim 2023'te dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 8,5 ve resmi işsiz sayısı 2 milyon 975 bin, geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 21,3 ve geniş tanımlı işsiz sayısı yüzde 8 milyon 151 bin oldu. Ekim 2024'te ise dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 8,8 ve resmi işsiz sayısı 3 milyon 175 bin iken geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 27,6 ve geniş tanımlı işsiz sayısı 11 milyon 245 bin oldu. Son iki yılda dar tanımlı işsiz sayısı 386 bin kişi azalmış gibi görünse de geniş tanımlı işsiz sayısı 3 milyon 587 bin kişi arttı. Geniş tanımlı işsiz sayısındaki artışın temel sebebi ise zamana bağlı eksik istihdam ve ümitsiz işsizlerin sayısındaki artış oldu. Esas işinde ve diğer işlerinde haftalık 40 saatten az çalışan ve daha fazla çalışma istediğini belirten kişilerden oluşan "zamana bağlı eksik istihdam", geniş tanımlı işsizliğin artmasındaki temel sebeplerden biri oldu.

2024'te kadın işsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önemli bir göstergesi olmaya devam etti. Kadınların istihdama erişiminin önündeki kısıtlar ve engeller devam etti. Türkiye'de bir yandan kadınların istihdama katılma oranları erkeklere göre oldukça düşük seyrederken öte yandan Türkiye'de kadın işsizliği erkeklere kıyasla oldukça yüksek seyretti. Kadın işsizliği ile erkek işsizliği arasındaki fark açıldı. Ekim 2024'te geniş tanımlı işsizlik (âtil işgücü) erkeklerde yüzde 22,3 kadınlarda ise yüzde 36,4 olarak hesaplandı. Geniş tanımlı kadın işsizliği ile geniş tanımlı erkek işsizliği arasındaki fark 14,1 puan oldu.

Gençlerde işsizlik oranları genel işsizlik oranlarından daha yüksek seyretti. Öte yandan AKP döneminde gençlerde işsizlik vahim bir hal aldı. AKP'nin iktidara geldiği 2002 3. çeyreğinden bu yana gençlerde geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 26'dan yüzde 35,7'ye yükseldi. AKP döneminde geniş tanımlı genç işsizliği 9,6 puan yükseldi. AKP döneminde gençler iş bulma ümidini kaybettiler ve iş aramaktan vazgeçtiler. Genç işsizliğinde de toplumsal cinsiyet eşitsizliği dikkat çekmektedir. Genç kadınlarda geniş tanımlı işsizlik ise daha yüksek oranda seyretmeye devam etti. 2023 yıllık verilerde 15-24 yaş arası erkeklerde dar tanımlı işsizlik yüzde 14,3 ve geniş tanımlı işsizlik yüzde 32,8 olarak hesaplanırken, 15-24 yaş arası genç kadınlarda ise dar tanımlı işsizlik yüzde 23,2, geniş tanımlı işsizlik yüzde 48,8 olarak hesaplandı.

2024'te istihdamda yer alabilenlerin durumu da hiç iç açıcı olmadı. İşçilerin çok önemli bir bölümü insana yakışır iş kapsamından oldukça uzak koşullarda çalışmaya devam ediyor. İstihdamdakilerin pek çoğu sigortalı ve tam zamanlı, güvenceli işlerden mahrum. 2024 3. çeyreğinde resmi istihdam oranı TÜİK tarafından yüzde 49,6 olarak açıklandıysa da bu, istihdamdaki gerçek tabloyu ortaya koyamıyor. 2024 3. çeyreğinde çalışma çağındaki 65,9 milyon kişiden yalnızca 22,7 milyonu kayıtlı ve tam zamanlı istihdam (yüzde 34,5) kapsamında. Kadınlarda ise durum çok daha vahim. Çalışma çağındaki 33,3 milyon kadının sadece 6,5 milyonu kayıtlı ve tam zamanlı istidamda (yüzde 19,6) yer alabiliyor.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU İŞVERENLERE AKTARILYOR

İşsizlikle mücadele amacıyla oluşturulan ve temel hedeflerinden biri işsizlik ödeneğine kaynaklık etmek olan İşsizlik Sigortası Fonu (İSF), AKP hükümetleri döneminde giderek bir "işveren destek fonu"na dönüştü. Emekçilere "kaynak yok" söylemleri karşısında İşsizlik Sigortası Fonu'nun büyük bölümleri işveren teşvik ve desteklerine ayrılıyor.

Yıllardır işverenlere işçilerin paralarından oluşan fondan sağlanan kaynak, 2024 yılında da devam etti. 2024'ün kasım ayında İSF'den işverenlere verilen teşvik ve destek ödemeleri toplamı 9,9 milyar TL (yüzde 71) olurken işçilere verilen ödemeler yalnızca 3,7 milyar TL'de (yüzde 27) kaldı. İşverenlere işçilere ödenen payın 2,6 katı kaynak aktarıldı. İSF'den aslan payını yine işverenler aldı.

“EMEKLİLER YILINDA” EMEKLİ PERİŞAN

Bilindiği gibi AKP emeklilerle dalga geçercesine 2024 yılını “emekliler yılı” ilan etti. AKP emeklilerin mali durumunu düzeltmek ve emekli aylıklarını iyileştirmek yerine emekliler için hiçbir anlamı olmayan sözde bazı indirim kampanyalarını gündeme getirdi.

AKP'nin “emekliler yılı” ilan ettiği 2024'te sosyal güvenlik alanında adaletsizlik daha da arttı. Emekliler 2024'e damgasını vuran toplumsal kesim oldu ve 31 Mart 2024 seçimlerinde tayin edici bir rol oynadılar. AKP döneminde izlenen politikalar ve sosyal güvenlik alanındaki yasal değişiklikler nedeniyle emekliler büyük kayba uğradı. Bu kayıplar özellikle başkanlık rejimi sonrasında daha hızlı arttı.

Emekliler 2024 yılını 12 bin 500 TL en düşük emekli aylığı ile kapattı. Ancak en düşük emekli aylığı emeklilerin gerçek aylığı değil. Emekli aylıkları çok düştüğü için AKP belli bir düzeyin altındaki emekli aylıklarını 12 500 TL'ye tamamlıyor. Ancak emekli aylıklarında da tıpkı asgari ücret gibi dibe doğru yarış devam ediyor. En düşük emekli aylığı 12 bin 500 TL'ye tamamlanırken ortalama emekli aylığı da 14 bin 500 ile 15 bin TL arasında.

2024 yılında emekliler açısından bir başka kayıp ise 2024 emeklileri ile 2025 ve sonrasında emekli olacakların aylıkları arasındaki tuhaf fark oldu. AKP tarafından çıkarılan 5510 sayılı yasadaki bir hüküm nedeniyle 2025 ve sonrasında emekli olacaklar 2024 yılının ikinci yarısında emekli olanlardan yaklaşık yüzde 30 daha düşük aylık alacaklar. 2025 sonrası emeklileri ciddi bir kayıpla yüz yüze. Hükümet bütün taleplere rağmen bu yönde adım atmadı. 2024 emekliler için adaletsizliğin arttığı bir yıl oldu. 2024'e damgasını vuran bir diğer gelişme ise emeklilikte adalet ve emeklilik yaşı için kademeli geçiş talebi oldu. Tıpkı EYT hareketi gibi “emeklilikte adalet” hareketi ortaya çıktı. Önümüzdeki yıllarda emeklilikte adalet talebi daha da yaygınlaşacak ve 2025 yılı emeklilik ve sosyal güvenlik sistemindeki adaletsizliklerle mücadele yılı olacak.

İŞ CİNAYETLERİ HIZ KESMEDİ

Ülkemizde iş cinayetlerinde kabul edilemez tablo devam ediyor. 2024 yılı da işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından Türkiye'nin sınıfta kaldığı bir yıl oldu. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu öngördüğü önlemlerin alınmadığı gerekli denetimlerin yapılmadığı bir yıl daha geride bırakıldı. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin verilerine göre 2024 yılının ilk 11 ayında önlenebilir iş kazalarında en az 1.708 işçi hayatını kaybetti.

2024 yılında öne çıkan en belirgin olumsuzluk, büyük endüstriyel işletmelerde meydana gelen kazalar oldu. Ayrıca binalarda yangın güvenliği önlemlerinde ciddi denetimsizlikler ortaya çıktı. 13 Şubat 2024'te Erzincan İliç'teki altın madeninde meydana gelen yığın lıç kayması sonucu 9 işçi toprak altında kalarak can verdi. 2 Nisan 2024'te İstanbul Gayrettepe'de bir gece kulübünde tadilat sırasında patlama meydana geldi ve 29 işçi yaşamını yitirdi. 15 Eylül 2024'te Sakarya Hendek'te üretim yapan OBA Makarna fabrikasının değirmen kısmında yaşanan patlama sonucu 5 işçi öldü. 24 Aralık 2024'te Balıkesir'de askeri mühimmat üreten ZSR fabrikasında patlama meydana geldi ve 8'i kadın 3'ü erkek 11 kişi yaşamını kaybetti.

İnşaat, maden, metal, enerji, yol yapımı, tarım, ulaşım gibi alanlarda iş cinayetleri durmaksızın devam ederken endüstriyel işletmelerde büyük endüstriyel kazaların yaşanmaya başlaması gelecekte işçi sağlığı iş güvenliği açısından daha büyük felaketlerin yaşanacağını işaretlerini veriyor.

2024 yılına çocuk işçiliği ve MESEM'lerde yaşanan iş cinayetleri damgasını vurdu.

Bu alanda ÇSGB'nin sorumluluk ve denetimi giderek zayıflamış durumdadır. Sorumluluk ve yaptırım neredeyse yoktur.

Öte yandan ülkemizde çökmüş bir İSİG sisteminin kaçınılmaz sonucu meslek hastalıkları tanı sisteminin yokluğudur. Gelişmiş bir tanı sisteminin yaratılması için işçi sağlığı iş güvenliği sisteminin kamusal nitelikte yeniden kurulması gereklidir.

2025'te işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında sendikaların sorumluluğunun daha da artması kaçınılmaz görünüyor. İnsan onuruna yakışır bir çalışma için örgütlenme ve mücadelelerin daha da etkili olması gerekiyor. Bu hem cinayetlerin önlenmesinde hem de Bakanlığın görevlerini yerine getirmesinde zorlayıcı olacaktır.

KIDEM TAZMİNATINI DA ERİTTİLER

2025 yılı Ocak-Haziran dönemi kıdem tazminatı tavanı 46 bin 655,43 TL olarak açıklandı. Haziran-Aralık 2024 döneminde 41 bin 828,42 TL olan kıdem tazminatı tavanı yüzde sadece 11,54 oranında artmış oldu. Oysa kıdem tazminatına esas olması gereken Haziran-Aralık 2024 dönemi enflasyonu yüzde 15,75 olarak açıklandı. Ancak kıdem tazminatı tavanı memur maaş artışlarına endekslediği için artış memur maaş artışlarına paralel olarak yüzde 11,54 düzeyinde kaldı.

Yeni kıdem tazminatı tavanı Ocak 2025 itibarıyla asgari ücretin 1,8 katına geriledi. 1978'de asgari ücretin 7,5 katı olan kıdem tazminatı tavanı, 1982'de asgari ücret ile bağının koparılmasının ardından hızla düşmeye başladı. AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında kıdem tazminatı asgari ücretin 4,8 katıydı. AKP döneminde kıdem tazminatının asgari ücrete oranı 12 Eylül döneminin de gerisine düştü. 12 Eylül döneminde kıdem tazminatı tavanının asgari ücrete oranı 3,7 kata kadar düşmüştü.

VERGİDE ADALETSİZLİK DEVAM ETTİ

2024 yılında vergide adaletsizlik devam etti. Asgari ücret vergi istisnasının çalışanlar lehine uygulanmaması, gelir vergisi tarife dilimlerinin az artırılması ve vergi tarife oranlarının yüksekliği sebebiyle 2024 yılında da vergi yükü çalışanlara yüklendi. 2024 yılı gelir vergisi ilk tarife dilimi tutarı 110 bin TL olarak uygulandı. Oysa 2000 yılı baz alınarak vergi tarife dilimi yeniden değerlendirilseydi, 2024 yılında 288 bin 578 TL olmalıydı. Öte yandan vergi tarife dilimi belirlenmesinde Cumhurbaşkanı YDO'ya göre belirlenen tutarı yüzde 50 oranında artırmaya yetkiliyken bu yetkisini kullanmadı ve işçileri alım gücü kaybı yaşamaya mahkûm etti.

2024 yılında ilk vergi tarife dilimi ile asgari ücretin arasındaki makas açılmaya devam etti. Ülkenin yarısı asgari ücret civarında bir ücretle çalışıyor olmasına rağmen vergi tarife dilimleri asgari ücret kadar artırılmıyor; böylece çalışanlar daha fazla vergi veriyor. Gelir vergisi ilk tarife dilimi 2000'de brüt asgari ücretin 21,9 katıyken 2024'te 5,5 kata geriledi.

2024 yılında işçiler bir yandan dolaysız bir yandan dolaylı vergilerle boğuşurken işverenlere vergi indirimleri, teşvikler devam etti. Hazine'den işverenlere verilen SGK prim desteği 2024 itibarıyla 500 milyar TL'yi aştı.

Vergide adalet sağlanmadıkça çalışanların eline geçen ücret azalmaya devam edecek ve gelir dağılımı daha da bozulacak. Nitekim 2025 gelir vergisi tarife dilimi de olması gerekenden çok az bir tutar olarak belirlenerek çalışanların vergi yükü görmezden gelindi. 2025 yılında da Cumhurbaşkanı gelir vergisi tarife dilimi tutarını artırmadı ve 2025 gelir vergisi tarife dilimi 158 bin TL olarak belirlendi.

2023 yılında gelirda adaletin sağlanması için hazırladığımız kanun taslağı önerisi, bu sene de meclis gündemine gelmedi. Bu kanun yürürlüğe girmedikçe, vergide adalet sağlanmadıkça 2025 yılında da işçilerin vergi yükü artmaya ve gelirleri azalmaya devam edecek. 2025 yılında da gelirda adaletin sağlanması için mücadelemize devam edeceğiz.

SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER KISITLANDI

Türkiye’de uzun yıllardır sendikal hakların kullanımı aşındırılmaktadır. Sendikalaşma oranı artsa dahi hem yasal mevzuattaki sınırlamalar hem de sendikasızlaştırma tekniklerine sıklıkla başvurulması sendikal hakların kullanılmasını engellemektedir. Grev hakkı “erteleme” adı altında açık bir biçimde yasaklanmaktadır. Örgütlenme özgürlüğü ve sendikal hakların önündeki engeller 2024 yılında da devam etti. Türkiye, 2024’te de ITUC Küresel Haklar Endeksi’nde sendikal haklar konusunda en kötü 10 ülke arasına girdi.

2024’te sendikal hak ve özgürlüklerin engellenmesinin en önemli örneklerinden biri Devrimci Sağlık-İş’in baraj altında bırakılma girişimi oldu. ÇSGB, işkolundaki işçi sayısını yüksek göstererek sendikanın yetki hakkını elinden almaya çalıştı.

Aralık 2024’te gece yarısı çıkan 32752 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile işçilerin anayasal grev hakkı bir kez daha gasp edildi. Anayasa Mahkemesi daha önce aldığı kararlarda soyut bir “milli güvenliğe tehdit” iddiasıyla grevlerin ertelenmesini “Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlali” olarak değerlendirmişti. Bu ihlal kararına rağmen Cumhurbaşkanı aynı işyerlerindeki grevi tekrar yasakladı. Türkiye’de zorlu şekil şartlarına bağlanan grev hakkına ulaşmak 2024 yılında daha da imkansızlaştı. Ancak işçiler grev yaparak grev haklarına ve anayasal düzene sahip çıktılar.

Türkiye’de sendikal hakların kullanımının önündeki engeller sebebiyle pek çok işçi sendikal korumadan yoksun bırakılıyor. TİS kapsamının sınırlılığı Türkiye’de asgari ücretle çalışanların sayısını artırıyor. Toplu iş sözleşmesi kapsamının genişletilmesi için atılması gereken adım halihazırda Yasa’nın 40. maddesinde var olan teşmil mekanizmasının hayata geçirilmesi olacaktır.

2025 yılında sendikal hakların önündeki engellerin kaldırılması için mücadelemizi sürdüreceğiz.

HUKUKSUZLUK SÜRÜYOR

2024 yılında hukuksuz uygulamalar ve hukuk tanımazlık devam etti. Çalışanların hak ve özgürlükleri budandı.

Enflasyonun tarihimizde görülmemiş bir hızda artarken ücretlilerin alım gücü düşmeye devam ediyor. Bu koşullar altında uzun süren davalar işverenler için düşük faizli kredilere dönüşüyor. İşçi alacakları da enflasyon karşısında eriyor.

2024’ün ilk yarısında yasal faiz oranı yüzde 9 iken, ikinci yarısında bu oran yüzde 24’e çıkarıldı. Bu oran resmi enflasyon oranının yarısından azdır. Yüksek enflasyon, düşük faiz ve uzun yargılamalar işverenlerin elinde birer silaha dönüştü. Bu nedenle işçiler zorunlu arabuluculukta hak ettiklerinin çok altında kalan tutarlara imza atmak durumunda bırakıldı.

2024 yılında Anayasa Mahkemesi önemli kararlar verdi. Bu kararlarda mevcut sendikal yetki sisteminin yapısal olarak sendika hakkını ihlal ettiğini bildirdi. Yasama ve yürütmeyi doğrudan uyararak kanunun değişmesi gerektiğini açıkça ifade etti. Ancak hükümet bu konuda sessiz kalmaya, kangren olmuş mevcut sistemi desteklemeye devam ediyor.

2024 yılında işçilerin 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlama hakları elinden alındı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen Taksim'de 1 Mayıs kutlamak isteyen emekçilerin bu temel hakkı kullanması engellendi. Anayasa Mahkemesi'nin kararında "1 Mayıs'ta Taksim'de olmak her işçinin, emekçinin hakkıdır" ifadelerine yer vermesine rağmen Anayasa çiğnenerek, yargı kararları yok sayıldı ve Taksim Meydanı işçilere kapatıldı.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ DERİNLEŞİYOR, KADIN CİNAYETLERİ ARTIYOR

2024'te 6284 sayılı Yasa'yı "reform" tartışmaları, Medeni Kanun değişikliği tartışmaları, nafaka hakkı tartışmaları ile kadınların elde ettiği kazanımlara el uzatılmaya devam edildi. Cinsiyet temelli işbölümü adı altında ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımı biz kadınların omuzuna yükleniyor. Bakım yükleri yanında kadınlar, sermaye tarafından da güvencesiz ve esnek çalışma biçimlerine maruz bırakılıyor.

2024'te Türkiye'de kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet haberleri toplumsal gündemin ilk sıralarında yer aldı. Kadın cinayetleri neredeyse katliam boyutuna ulaştı. Yaşamın her alanında artan şiddet ve taciz vakaları nedeniyle kadınlar kendilerini güvende hissedemiyor. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre 2024'te 259'u şüpheli olmak üzere 394 kadın erkekler tarafından öldürüldü. Şüpheli kadın ölümleri artmaya devam etti.

Başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere devletin kurumları kadına yönelik şiddetle mücadelede aktif rol almalıdır. Kadına yönelik şiddet ve tacizin önlenmesi, bununla mücadele edilmesi için uygulanması gereken yasalar ve uluslararası sözleşmeler etkin bir biçimde uygulanmalıdır. İktidar ile bakanlık bu yasaları ve uluslararası sözleşmeleri uygulamakla sorumludur.

2025 yılında da toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve kadın cinayetlerine karşı sesimizi yükseltmeye, İstanbul Sözleşmesi'ni savunmaya ve ILO'nun 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi'nin onaylanması mücadelesine devam edeceğiz.

SOSYAL DİYALOGSUZLUK

2024'te başkanlık rejiminin tek adama dayalı uygulamaları devam etti. Çalışma hayatı ve sosyal meseleler konusunda taraflarla, sendikalarla müzakere edilmedi. Anayasal ve yasal sosyal diyalog mekanizmaları işletilmedi. Ekonomik ve sosyal politikaların görüşülmesi ve konuşulması gereken ve anayasal bir organ olan Ekonomik Sosyal Konsey 2024 yılında da toplanmadı. Böylece Ekonomik Sosyal Konsey 15 yıldır toplanmamış oldu.

Öte yandan çalışma hayatındaki bir diğer sosyal diyalog mekanizması olan Üçlü Danışma Kurulu da düzenli toplanmadı. Çalışma hayatının artan sorunları için hükümet sendikalarla ve konunun muhatapları ile müzakereden kaçındı.

50 yıldır asgari ücretin belirlendiği Asgari Ücret Tespit Komisyonu fiilen lağvedildi ve işlevsiz hale getirildi. Komisyon ücret müzakeresinin yapıldığı bir mekanizma olmaktan çıkarıldı. Komisyonun fiilen lağvedilmesi Türkiye'de kurumların çöküşünün yeni bir örmeği oldu.

ULUSLARARASI SENDİKAL HAREKET

2024 yılı, küresel sendikal hareket için kritik bir mücadele ve dayanışma yılı oldu. Dünya genelinde dört milyardan fazla insanın sandık başına gittiği bu yıl, demokrasinin kırılğan yapısını bir kez daha gözler önüne serdi. Sendikalar, ekonomik eşitsizliklerin derinleştiği, demokrasi ve işçi haklarının baskı altına alındığı bir dünyada hak mücadelesini sürdürdü.

2024 yılında Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC), aşırı sağın sendikal haklara ve demokratik değerlere yönelik saldırılarına karşı güçlü bir duruş sergiledi. İklim değişikliği ve dijitalleşme süreçlerinin adil bir geçiş çerçevesinde yönetilmesi için somut politikalar önerildi.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC), dünya genelinde demokrasinin zayıfladığına dikkat çekti ve "Demokrasi İçin" kampanyasını başlattı. ITUC'un Küresel Haklar Endeksi, işçi haklarının dünya genelinde artan ihlallere maruz kaldığını gösterdi. Türkiye gibi ülkeler, işçi haklarının sistematik olarak ihlal edildiği ülkeler arasında öne çıktı. ITUC, iklim kriziyle mücadelede adil bir geçiş sürecinin ve çalışanların haklarının korunmasının altını çizdi.

Avrupa'da toplu sözleşme kapsamını genişletmeye yönelik girişimler hız kazandı. Özellikle Avrupa'da kemer sıkma politikalarının geri dönmesi, kamu hizmetleri ve çalışanların ücretleri üzerinde baskı yarattı. Yapay zekâ ve dijitalleşme süreçlerinin sendikal haklar ve istihdam üzerindeki etkileri büyük bir belirsizlik kaynağı olmaya devam etti.

2024'te ETUC ve ITUC, Türkiye'deki sendikal hak ihlallerine karşı aktif bir mücadele yürüttü. DİSK için uluslararası kampanyalar düzenlendi. Hukuksuz tutuklamalar ve sendikal hak ihlalleri uluslararası platformlarda gündeme taşındı.

2025 yılı için sendikal hareketin beklenti ve hedefleri arasında adil ve kapsayıcı bir ekonomi, güvencesiz çalışmanın sona erdirilmesi ve işçi haklarının güvence altına alınması, demokrasi ve insan haklarının güçlendirilmesi, iklim krizine karşı adil bir geçiş sürecinin uygulanması, çalışanların haklarının korunması ve yeni iş imkanlarının yaratılması, kamu hizmetlerinin güçlendirilmesi ve erişilebilir olması yer alacak. 2025'te sendikal hareketler, sınırların ötesinde dayanışmayı büyütmeyi ve küresel işbirliğini güçlendirmeyi hedefliyor.

2025 yılı, sendikal hareketin "Yeni Bir Sosyal Sözleşme" hedefiyle ilerleyeceği bir yıl olacak. Bu sözleşme, işçilerin haklarının güvence altına alınmasını, sosyal koruma ağlarının güçlendirilmesini ve ekonomik sistemlerin daha adil hale getirilmesini amaçlıyor.

Uluslararası sendikal hareket, dünyayı daha adil, eşit ve demokratik bir yer haline getirmek için 2025'te de güçlü bir şekilde sesini yükseltecek.

2025'TE ÜLKEDE, GELİRDE VE VERGİDE ADALET MÜCADELEMİZ SÜRECEK

Hepimizi asgaride eşitlemeye çalışan ve bunun için her türlü adaletsizliği derinleştiren bu düzenden kurtulmanın parolası bellidir: **"Sendikalı ol, Asgaride mahkûm olma;"**

Bu düzenin tüm çarkları zengini daha zengin, yoksulu daha yoksul hale getirmek için dönerken gün kurtarıcı bekleme günü değildir. Asgari ücretten kurtulmanın yolu sendikalı olmaktır; asgari yaşamaktan kurtulmanın yolu örgütlü olmaktır. Türkiye'yi dünyanın ucuz emek cenneti haline getirme projesini

durdurmanın yolu birlik olmaktır. Türkiye'yi ucuz emek cenneti haline getirmek için demokrasinin tüm kırıntılarını ortadan kaldırmayı göze alanlara; hukuku ayaklar altına alanlara karşı işimizi, aşımızı, ekmeğimizi, demokrasiyi, adaleti ve aslında memleketimizi savunmanın yolu sendikalı olmak, DİSK'li olmaktır.

Bugün DİSK'in örgütlenmesi, DİSK'in büyümesi memleket meselesidir. Evet, DİSK örgütlendiğinde asgari ücret cenderesi kırılacak ve işçilerin ekmeği büyüyecektir; DİSK örgütlendiğinde gelirden, vergide adalet için sesimiz daha gür çıkacaktır ama daha da önemlisi DİSK örgütlendiğinde işçiler kendi kurtuluşlarının kendi ellerinde olduğunu yaşayarak görecektir.

Daha görkemli meydanlar ve grevler için; işçi sınıfı başta olmak üzere halkın ekmeği üzerine oynanan oyunları bozmak için örgütlenmemizi ve mücadelemizi büyüteceğiz!

Türkiye'nin dört bir yanında DİSK'le buluşmayı bekleyen milyonlarca sınıf kardeşimiz olduğunu biliyoruz.

Türkiye'nin dört bir yanını, işyeri işyeri, kent kent, ilçe ilçe ve hatta mahalle mahalle dolaşacak ve her bir işçiyi DİSK'te örgütlenmeye çağıracağız.

Gözü, kulağı, yüreği DİSK'te olan herkesi aynı zamanda yol arkadaşımız olarak görmek istediğimizi; alkışlarından, desteklerinden, güzel sözlerinden öte yoldaşlıklarına ihtiyacımız olduğunu tüm sınıf kardeşlerimize anlatacağız.

2025 yılında pahalılık, geçim zorluğu, işsizlik, düşük ücretler, yüksek vergiler, emeklilerin yok sayılması, kıdem tazminatının fiilen gasp edilmesi karşısında, işçilerin ve halkın gerçek gündemini sürekli görünür kılacağız. Ve 2025 yılında tüm bu işçi karşıtı politikaların sorumlusu olan mevcut iktidar karşısında daha fazla genç, daha fazla kadın, daha fazla işçi dayanışması ile güçlenmiş, haklarını talep etmekle kalmayıp söke söke alan bir emek mücadelesini bulacak.

İşyerlerinde, işçi havzalarında, işe gidiş yolunda, çarşıda, pazarda, sokakta kulaktan kulağa yayılan bir çığlık, bir isyan olacak DİSK'li olmak!

Evet, hep söylediğimiz gibi "Kurtuluş yok tek başına!"

Hep beraber olacağız; asgariye mahkûm olmayacağız; yoksulluğa mahkûm olmayacağız; adaletsizliğe mahkûm olmayacağız!